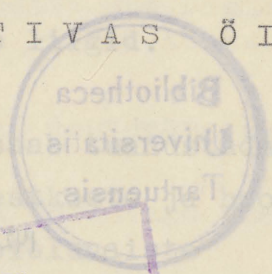

Amnestia diploma-täna
4.11.39
H. Püis

E. V.
TARTU ÜLILÄS
KIRJASTO
4. sept. 1939
555-1
TARTU

Sissejuhatus
I. o s a
§ 1. Maksujäuetus. Mõiste ja tunnused.
§ 2. Maksujäuetuse ja konkurssmenetluse arang.
K O N K U R S S
§ 3. Maksujäuetuse ja konkurssmenetluse õiguslikke aluseid
K E H T I V A S Ö I G U S E S
§ 4. Maksujäuetuse ja konkurssmenetluse

A.A.

W. J. J. J.
matr. nr. 15061.

Tartu 1939a.

leht. 6 x 39 jän. e. laud

Sisukord.

Sissejuhatus

1. o s a

§ 1. Maksujõuetus. Mõiste ja tunnused.

§ 2. Maksujõuetuse ja konkurssmenetluse areng.

§ 3. Maksujõuetuse ja konkurssmenetluse õiguslikke aluseid.

§ 4. Maksujõuetuse liigid.

§ 5. Isikud, keda saab tunnustada maksujõuetuks:

- a) eestkoste ja hoolealuste maksujõuetus
- b) abielunaiste " "
- c) surnud isikute " "
- d) välismaalaste " "
- e) juriidiliste isikute " "

II. o s a

§ 6. Konkurssmenetlus.

- a) kohtualluvus.
- b) eeldused
- c) erikord

§ 7. Maksujõuetuks kuulutamise ning konkursi avamine.

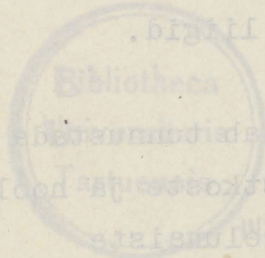
§ 8. Maksujõuetuks kuulutamise määrus

§ 9. Maksujõuetuks tunnustamise tagajärjed. Varalised ja isikulised tagajärjed.

§ 10. Konkursssmass

§ 11. Kreditoride rahuldamine

§ 12. Konkursiorganid ja nende funktsioonid.

II. a a

§ 6. Konkursmenetlus.

a) koostamine.

b) eeldused

c) erikord

§ 7. Maksujõuetuks kuulamine ning konkreetne vastamine.

Kasutatud kirjandus:

1. Prof. Piip- Kaubandusõigus. Tartu 1932a.
2. " Tjutrjumov-Konkursnoe pravo. Kaunas 1931a.
3. " Šersenevits-Konkursnoe pravo. Kazanj 1898a.
4. Lothar Seuffert-Deutsches Konkursprozessrecht. Leipzig 1899a.
5. Seuffert-Geschichte und Dogmatik des deutschen Konkursrecht
6. Prof. Endemann-Das deutsche Konkursverfahren 1899a.
7. Sersenevits-Kurs togovago prava. 1903a.
8. Kaub. kohtup. seadus
9. Tsiviilkohtup. seadus
10. Balti eraõigus
11. Dobrovolskij-Ustav sudoproizvodstva togovago Peterburg 1905a.
12. Senati otsusi
13. Prof. Piibu loengud konkurssõiguse üle Tartu 1937a.
14. V. Nöges-Kreeditoride nõuete rahuld. meil eri ja üldkonkursikorras. Tallinn 1931a.

KONKURSS KEHTIVAS ÕIGUSES.

Sissejuhatus.

Praegusaegne majanduselu on väga komplitseeritud. Majanduslikud suhted ei piirdu mitte ühe riigi piiridega, vaid ulatuvad palju kaugemale. Iga majand, käitis ja ettevõtte on seondatud teisega lugematute niitide kaudu. Ühe käitise või ettevõtte edukusest oleneb ka teise edu. Kui üks ettevõtte satub raskustesse, võib see avaldada mõju ka teisele. Kaasaegset ettevõtet võivad viia maksuraskustesse väga mitmesugused asiolud. Mõnikord suudab ettevõtte üle saada nendest raskustest, teinekord lõpeb see aga ettevõtte likvideerimisega. Likvidatsioon võib toimuda nii vabatahtlikult kui ka sundkorras. Esimene toimub ettevõtteomaniku soovangul, kuhu avalik võim vahele ei astu, olgu vast mõnel üksikul juhul. Teinekord aga tuleb ettevõtte likvideerida vastu omaniku soovi avaliku võimu surveel.

Kuna ettevõttega on seondatud paljude huvid, see pärast sooritatakse sundlikvidatsioon tavaliselt avaliku võimu osavõtul. Avalik võim püüab kreditoridele kaasa aidata, et kogu võlglaste vara saaks kokku kogutud, realiseeritud ning laekunud summad õiglaselt kreditoride vahel ära jagatud.

Selleks on kujundatud välja eriline kord konkursiprotsessi näol, mis esineb igal tsiviliseeritud maal.

§ 1. Maksujöuetus. Mõiste ja tunnused.

Maksujöuetuse all mõtleme isiku varalist seisundit, kus varast ei jatku kõikide võlgade katteks. See kutsubki elile konkurssmenetluse. Kuid mitte igakord ei teki maksujöuetuse puhul konkurss, vaid üksnes siis, kui avalik võim vahele astub ning isiku maksujöuetuks tunnustab. Mõnikord on võimalik konkurssi välja kutsuda ka siis, kui võlglaste passiva ei ületagi aktivat, nagu: krediitühingute, raudteeseltsingute jne. juures.

Konkursi all mõtleme erilist menetluskorda, mis rakendatakse siis, kui isik (nii füüsiline kui ka juriidiline) on jäänud maksujöuetuks ega suuda korraldada omi kohustusi.

Šeršenevits mõtleb konkursi all normide kogumit, mis reguleerib kreditoride kollisiooni võlglaste varale, millest ei jatku kõikide kreditoride rahuldamiseks 1).

Lothar Seuffert mõistab konkursi all menetlust, mille sihiks on maksujöuetu võlglaste varast, ^{saadud summade jaotamine} mida ei

1) Šeršenevits- Konkursnoe pravo. Kazanj 1898a. lhk. 1

jatku kõikide võlgade katteks. Siin kahju jagatakse mitme kreditori vahel, millel on sotsiaalpoliitiline tähendus. 2) Konkurssmenetluse loeb ta täitemenetluseks, sest tema arvates on konkurssmenetluse ainukeseks ülesandeks vaid maksujõuetu vara ülessekirjamine, valitsemine, müük ja saadud summade õiglane jaotamine 3).

Prof. Piip mõistab maksujõuetuse all ettevõtte sundlikvidatsiooni, kui selle edaspidine teotsemine muutub kas võimatuks või ebakasulikuks 4) Konkurssmenetluse päämaks ülesandeks on õiglane võlglaste vara jaotamine kreditoride vahel.

Prof. Tjutrjumov leiab, et konkurssõigus kuulub formaalõiguse valdkonda. Materjaalõiguslike norme leidub siin vähe. Konkurssõiguse normid sätivad peamiselt kult korda, kuid võlglast maksujõuetuks tunnustada, vara likvideerida ja saadud summasid kreditoride vahel ära jagada. Ta leiab, et konkurssmenetlus on isepärane menetlus. Temas ei esine võistlusprotsessi loomujooni, mis on omane tsiviiprotsessile.

2) Lothar Seuffert-Deutsches Konkursprozessrecht. Leipzig 1899a. lhk. 1 ja 2

3) Vördle Seuffert-Zur Geschichte und Dogmatik des deutschen Konkursrecht lhk. 75

4) Prof. Piip-Kaubandusõigus. Tartu 1932a. lhk. 72 ja loengud konkurssõigusest.

Maksujöuetuse all mõistab prof. Tjuttrjumov isiku varalist seisundit, kus ta ei suuda öiendada omi kohustusi, mispärast avalik võim segab end vahele. 5) Ta teeb vahet maksujöuetuse ja võime vahel mitte maksta. Maksujöuetuse puhul puudub isikul vara kohustuste öiendamiseks. Teisel juhul võib isiku aktiva ületadagi passiva, kuid tekkinud olukorra tõttu ta pole suuteline öiendada omi kohustusi.

Ühed seadusandlused tunnevad maksujöuetust üksnes kaupmeeste suhtes. Nende riikide hulka kuuluvad: Prantsusmaa, Belgia, Itaalia, Hispaania, Portugal, Kreeka, Türgi j. t. Maksujöuetus ilmneb mittemaksmises ega laiu teistele.

Saksa, Austria, Ungari, Hollandi, Šveitsi, Norra ja Rootsi seadusandlused laiendavad maksujöuetust ka mittekaupmeestele 6). Anglo-Ameerika riigid laiendavad maksujöuetust ka mittekaupmeestele. Meie kehtiv seadusandlus kuulub viimaste liiki. Maksujöuetuks saab tunnustada nii kaupmehi kui ka teisi, nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid.

Mõned seadusandlused lubavad isikut tunnustada maksujöuetuks üksnes siis, kui on tegemist mitme kreditoriga. Austria (Austria Konkursisead. § 66) ja Ungari (Ungari konkursisead § 87) otse mainivad, et konkurssi ei saa

5) prof. Tjuttrjumov-Konkursnoe pravo. Kaunas 1931a. lhk. 23

6) " Endemann-Das deutsche Konkursverfahren. 1899a. lehek. 18

avada, kui tegemist on ühe kreditoriga. Prantsuse õigus aga sellevastu lubab avada konkurssi ka ühe kreditori olelusel.

Kehtiv seadus selles küsimuses otsesid sätteid ei sisalda. Mõned õpetlased asuvadki seisukohale, et ühe kreditori puhul ei võiks konkurssi avada. Nii väidab prof. Šeršenevits, et konkursi avamine ühe kreditori puhul oleks mõttetu, kuna konkursi sihiks on vaid võlglaste vara õiglane jagamine kreditoride vahel 7).

Seda seisukohta ei saaks siiski pooldada. Konkursi ülesandeks pole üksnes võlglaste vara jaotamine, vaid konkursi avamine kaasutab endaga rida õiguslikke effekte, mis on vajalikud kreditoride huves ning millel on suur sotsiaalpolitiline tähendus. Näiteks, on võimalik konkursi avamisega tunnustada teatud liik toiminguid tühiseks, on võimalik maksujõuetut arestida jne. Kõik need poleksid mõeldavad konkurssi avamata. Seepärast tuleks lubada isikut maksujõuetuks tunnustada ning konkurssi avada ka siis, kui tegemist on ühe kreditoriga.

Maksujõuetus kehtivas õiguses võib ilmnedä nii maksujõuetuses (Zahlungsunfähigkeit) kui ka mittemaksmises (Zahlungseinstellung). Neid mõisteid tunneb ka saksa õigus.

7) Šeršenevits-Kurs trgovogo prava 1903a. lhk. 113

§ 2. MAKSUJÕUETUSE JA KONKURSSMENETLUSE ARENG.

Konkurssi sarnasena nagu ta esineb kaasaegses õiguses, ei tunnud antiikaeg. Küll esines aga ka antiikaja rahvaste man instituute, mis asendasin meieaegset konkurssi. Roomlaste juures leidus juba XII. tahvli seadustes mõnesuguseid sätteid võlatajate ja võlglaste suhtes, kui võlglast ei suutnud omi kohustusi täita. Tolleaegsed õigusnormid tegid võlglaste vastutavaks kohustuste eest mitte varaga, vaid isik ise vastutas võlgade eest. Kui võlglane ei suutnud õigeaegselt omi kohustusi täendada, võisid kreditorid ta müüa orjaks või tükkideks raiuda (partes secare) ning tükkid omavahel ära jagada.

Lex Poetelia a. 326 keelas ära isikulise vastutuse ning asendas selle varalise vastutusega. Nüüd tekkis tarvidus erilise menetluse järgi, mille alusel kreditorid rahuldada, kui võlglane ise ei suuda omi kohustusi täita. Nii arenes välja kord, et kui võlglane põgenes või ei maksnud tähtajaks omi võlgu, võisid kreditorid paluda, et preetor asetaks neid deebitori varavaldusse (missio in possessionem). Kreditorid valisid 30 päeva vältel oma keskelt magister bonorum, kes selgitas välja vara seisundi. Vara müüdi ära tervelt bonorum emptorile. Hiljem tekkis konkurssmenetluses teine kord, mis on aluseks praegusaegsetelegi konkurssmenetlustele.

Roomas arenes välja ka Actio Pauliana, mida said kreditorid esitada varavalduri vastu, kui võlglane oli oma vara võõrandanud in fraudem creditorum. Meil asendab Actio

Paulianat 3. juuli 1916 a. seadus.

Keskajal hakkas nii tööndus kui ka kaubandus arene-
ma Itaalias. Seepärast hakkab siin arenema ka konkurss-
õigus. Seal rakendati konkurssmenetlust ainult kaupmees-
te ja pankurite suhtes. Mõnes linnas olid konkursi jaoks
eriasutised, nagu: Venetsias-Sopraconsuli, Genuas- magistro
dei ritti jne. Üldiselt toimus maksujöuetuks tunnustami-
ne kohtus. Maksujöuetuks tunnustamine võis toimuda kas
maksujöuetu enese, kreditoride või ka kohtu initsiatiiv-
il. Esimesel juhul ei arestitud üldse maksujöuetut
või arestiti ta enda kodus.

Keskaegne konkurssõigus tundis ka sobingut, millega
lõpetati konkurss. Igas linnas oli sobinguks tähtaeg
isesugune.

Prantsuse õigus võttis üle Itaalia konkursikorra.
Alul võeti see üle lõuna Prantsusmaal, kus olid suured
laadad ehk messid. Hiljem siirdus konkursikord ka põh-
ja poole.

Prantsusmaal oli alul maksujöuetusel kriminaalne loo-
mujoon. Temaga püüti vaid vältida maksujöuetust. 10. okt.
1536a. ilmus esimene seadus maksujöuetuse ja konkursi
kohta. Maksujöuetu kutsuti kohtu ette, asetati vastami-
si tunnistajatega ning kuulati üle. Hilisemad seadused
ei taotle enam karistust, vaid võlglaste vara jaotamist.
1673a. Ordonances esineb küll norme konkursi kohta,
kuid need pole kuigi täielikud. 1808a. ilmus Code de

commerce, kus käsitatakse konkurssi juba põhjalikult. A. 1938 ilmus lõplik seadus konkursi kohta.

Üldse on prantsuse õigus olnud aluseks paljudele maadele konkurssõiguse kujundamisel. Ka meie kehtiv õigus on mõjustatud prantsuse õigusest. Kaasaegne konkurss ei taotle mitte võlglaste karistamist, vaid ta vara õiglast jaotamist kreditoride vahel.

§ 3 MAKSUJÕUETUSE JA KONKURSI ÕIGUSLIKKE ALUSEID

Kehtiv normistik, mis sätib maksujõuetust ja konkurssmenetlust, on laiali pillatud mitmes seadustikus. Osa norme leidub Tsiviilkohtupidamise seaduses, osa Kaubanduskohtupidamise seaduse, osa ex Vene Tsiviilseaduses jne. Kuna tegemist on kirju normistikuga, kus sageli esineb vastuolusid, seepärast on vaja norme liigitada kehtejõu järgi, et seaduspäraseks lahendada mitmesuguseid olukordi.

Konkurssmenetluse sättimiseks tuleb rakendada Kaubanduskohtupidamise seaduse III jagu "Kaubandusliku maksujõuetusajade menetlusest" §§ 384-549 (1903a. väljaanne Vene seaduste kogu XI köide II osa). Seda täiendavad ja muudavad Tsiviilkohtupidamise seaduse § 1400 art. 1 märkuse III lisas, kus mainitakse maksujõuetusajade kohtupidamisest ja peangust. Kõike seda täiendavad sätted, mis leiduvad ts.kp.sd. § 1899 lisas 8. Varemalt ei kehtinud Ts.kp.sd. § 1899 lisas toodud "Ajutised reeglid maksujõuetus-

asjade kohta Balti kubermangus". Petseri ja Narvatagustel maadel kehtis varem Vene üleriiklikud seadused. Nüüd aga kehtib nii Petserimaal kui ka Narvatagustel maadel üldiselt Ts.kp.seadus. Seepärast tuleks maksujöuetusasjad lahendada ka sääl üldistel alustel.

Pääle eelmainitud normide tuleb maksujöuetusasjade puhul rakendada Vene Tsiviilseaduse § 1529 märkuse lisa, kuhu on paigutatud 3. juuli 1916 aasta seadusmille alusel on võimalik tühistada toiminguid, mis sõlmitud in fraudem creditorum.

Kaudsete allikatena tuleks mainida Balti Eraõigust, Kriminaalseadust, Krediitasutuste seadust jne., kus maksujöuetuse sättimiseks leidub üksikuid norme.

1934a. on välja töötatud Konkurssõiguse kava. Selle järgi jääksid püsima konkurssmenetluses üldiselt endised põhimõtted. Kava koostamisel on arvestatud tublisti Austria Konkursiseadusega.

§ 4. MAKSUJÖUETUSE LIIGID:

Keskajal rakendati konkurssi vaid kaubanduslikkude suhete puhul. Üldtsiviil käibes seda ei tuntud. Mõned seadusandlused asuvad veel praegugi sellel vaatekohal. Prantsuse, Belgia, Itaalia jne. õiguskord tunneb konkurssmenetlust üksnes kaubanduslikul alal. Kuid

kaasaegne majanduselu on niivõrd ulatuslik, et ka üldtsiviil käibingus võib esineda olukordi, kus isik ei suuda omi kohustusi täita maksuvahendite puudusel. Et ka siin isiku maksusuutetus võib riivata paljude huve, seepärast peaks lubatama konkurssi ka puhttsiviilkäibingus. See seisukoht vastaks paremini kaasaegsele majanduselule.

Hispaania, Ungari, Austria jne. seadusandlused tunnevad maksujõuetust ja konkurssi ka väljaspool kaubanduslikku käivet. Sääal esineb eriline konkursikord üldtsiviil maksujõuetuse puhul.

Kolmanda grupi moodustavad Inglismaa, Saksamaa ja Holland, kus kaubanduslike ja mittekaubanduslike maksujõuetuse korral esineb ühine konkurssmenetlus.

Kehtiv seadusandlus kuulub viimaste liiki. Meil tuntakse nii kaubanduslist kui ka mittekaubanduslist maksujõuetust. Konkurssmenetlus nende juures on peaaegus sarnane pääle mõne üksiku erandi. Kehtiv õigus lubab isikut tunnustada maksujõuetuks nii siis, kui ta võlad on tekkinud kaubanduslikest tegevusest kui ka sel juhul, kui ta üldse pole teotsenud kaubanduslikul alal.

Kaubandusliku maksujõuetuse karakterseks loomujooneks on maksesuutetus (platežnoi nesbosobnostj), mis ilmneb selles, et isik pole suuteline omi kohustusi õiendama. Pole sugugi oluline, et vara aktiivat ületaks

passiva. On küllalt, kui isik on sattunud olukorda, kus ta pole suuteline omi võlgu korraldama. Edasi peavad võlad olema tekkinud kaubanduslikul alal teotsemiset. See pole oluline, kas maksujöuetu konkursi avamisel enam teotseski kaubanduslikul ala või ei. On küllalt, kui võlad tekkisid kaubanduslikust tegevusest.

Mittekaubandusliku maksujöuetuse puhul (nesostoja-telnostj) peab vara passiva ületama aktivat. Enne, kui isikut tunnustada maksujöuetuks mittekaubanduslikul alal, peab välja selgitatama, kas vara passiva ületab aktivat või ei. Muidu ei saa kedagi maksujöuetuks tunnustada ega konkurssi avada.

Tagajärgede järgi jaguneb maksujöuetus kolmeks: 1) õnnetujuhuliseks, ettevaatamatuks ja kuritahtlikuks. Õnnetujuhuline maksujöuetus esineb siis, kui isik on sattunud maksuraskustesse väliste asiolude toimel, mis pole sõltuvad ta tahtest. Siia hulka kuuluvad loodusõnnetused, juhused, deebitoride maksujöuetus jne. 8)

Ettevaatamatuks loetakse maksujöuetus siis, kui maksuraskused on saabunud võlglase süülilma, et ta oleks otseselt seda soovinud või võltsimisi toiminud 9).

8. Vördle Kaub.kp.sd. § 387

9) kaub.kp.sd. § 389

Kuid niipea, kui maksujõuetu käitumisest ilmneb, et ta on maksujõuetuse tekitanud tahtega, ei kuulu see enam ettevaatamatu maksujõuetuse hulka, vaid sel juhul on tegemist kuritahtliku maksujõuetusega, mis oma õigusliku efekti poolest erineb eelmisest.

Võlts maksujõuetus ehk kuritahtlik pankrot esineb siis, kui maksujõuetus on saabunud võlglaste soovil või võlglane on sooritanud võltsimisi lo). Siin peab esinema kuritahtlik tahe võlglaste poolt (animus iniurandi). Lihtsast ettevaatamatusest või hoolimatusest ei piisa, et isikut tunnustada kuritahtlikuks maksujõuetuks. Võltsimine peab olema selline, et selle sihiks oli äritegevuse varjamine, mis kahjustas kreditore. Kui võltsimine pole sooritatud in fraudem creditorum, ei või säärast käitumist lugeda kuritahtlikuks maksujõuetuseks 11). Nii on kuritahtliku maksujõuetuse tunnusteks ühelt poolt võlglaste tahe tekitada maksujõuetust, teiselt poolt aga kreditoride kahjustamine. Peaks mõlemad või üks neist puuduma, ei või juttu olla kuritahtlikust maksujõuetusest.

10. K. K. s. § 389

11. Dobrovolskij-Ustav sudoprroizvodstva trgovago.
Peterburg 1905a. lhk. 136

§ 5 ISIKUD, KEDA SAAB TUNNUSTADA MAKSUJÕUETUKS:

Konkurssmenetluse sihiks on maksujõuetuks jäänud õigussubjekti vara väljaselgitamine ning selle ärajagamine õiglaselt kreditoride vahel. Sellest seisukohast lähtuvalt peaks osutama võimalikuks tunnustada maksujõuetuks igat õigussubjekti, nii füüsilist kui ka juriidilist, kelle juures esineb maksujõuetus.

Kuid maksujõuetus ei kaasuta igakord endaga mitte üksnes materjaalseid effekte, vaid temaga on sageli seondatud ka rida isiklike järelmeid. Seepärast ühiskondliku käibingu seisukohalt pole soovitavimat isikut tunnustada maksujõuetuks ning rakendada tema suhtes kõiki õiguslike järelmeid, mida kaasutab endaga maksujõuetus. Prof. Šeršenevits leiab, et konkurss on vaid varaliste suhete kompleks. Seepärast peaks olema lubatud tunnustada maksujõuetuks igat õigussubjekti 12). Ka endine Vene senat kinnitas seda seisukohta, väites, et seaduses pole mingisuguseid erandeid ei hoolealuste ega eestkostjaluste maksujõuetuse suhtes 13)

12. Sersenevits-Kurs torgovago prava IV anne lhk. 212

13. Senati ts. sep. otsus nr. 156-1877a.

14. Tjutrumov-op cit. lhk. 41

Seepärast tuleb rakendada siinkohal üldist korda. Pärastpoole aga muutis Senat oma seisukohta ning leidis, et hoolealuseid saab küllki tunnustada maksujöuetuks, kuid maksujöuetusega on seondatud rida õiguslikke efekte, mida hoolealuste suhtes ei võiks rakendada.

Prof. Tjutrumovi arvamise järgi peaks võimalik olema maksujöuetuks tunnustada nii allealisi, eestkoste- ja hooldusall olevaid isikuid üldalustel 14).

On ju tösi, et kehtivas konkurssõiguses puuduvad erinormid allealiste, eestkoste ja hooldusall olevate isikute suhtes, kuid üldist korda rakendada poleks siiski soovitav.

Teatavasti teeb seadus vahet õnnetujuhulise, ettevaatamatu ka kuritahtliku maksujöuetuse vahel. Need kaasutavad endaga rida varalisi kui ka isiklikke järelemeid. Kui isik on eestkoste või hoolduse all, siis saab ettevaatamatus või kuritahtlikkus esineda vaid eestkostjate või hooldajate poolt. Siin tekib küsimus, kellele kanduvad need isikulised ja varalised efektid, mida kaasutab endaga kuritahtlik või ettevaatamata maksujöuetus. Vahistamise kui ka karistusküsimus ei võiks raskusi tekitada. Need peaksid kanduma igal ju-

14. Tjutrumov-op cit.lhk.41

hul eestkostjatele ja hooldajatele. On ju need õiguslikud efektid süüdlusest, mis kriminaalseaduse sisu järgi kanduvad sellele, kes süüteo sooritas.

Kuid mainitud maksujöuetused kaasutavad pääle vahistamise veel teisi järelemeid, näiteks edaspidine äritsemiskeeld jne. Kellele kanduvad need tagajärjed? Kas eestkoste või hoolealune, keda on tunnustatud kuritahtlikuks või ettevaatamata maksujöuetuks, võib kreditoridelt luba küsimata avada äri. Ka siin pole seadus teinud erandeid, millest võiks jäteldada, et ka selles küsimuses kehtib üldine kord. Kuid tuleks asuda seisukohale, et eestkoste- ja hoolealuseid saab küll tunnustada maksujöuetuks, kuid nende suhtes ei saa rakendada kitsendavaid järelemeid, mida kaasutab endaga mõnikord maksujöuetus. Seda seisukohta väljendab ka end. Vene senat otsusega nr. 156-1877a. Poleks õiglane, kui eestkoste- ja hoolealuseid ei saaks üldse tunnustada maksujöuetuks, sest selle tagajärjel kannataksid kreditoride huvid. Teiselt poolt ei saa pidada õiglaseks ega elupäraseks, kui eestkoste ja hoolealuseid tunnustada maksujöuetuks üldalustel. Sarnane olukord kitsendaks põhjendamatu nende huve, kes pole oma käitumisega põhistanud ei kuritahtlikku ega ka ettevaatamatut maksujöuetust.

7

tunnustada surnud isikut maksujöuetuks vaid siis, kui kadunu eluajal lõpetati võlgade tasumine 16): Maksujöuetustaotlusega võidakse esineda vaid ühe aasta jooksul

Et tunnustada surnud isikut maksujöuetuks, peab pärandist selguma, et sellest ei jatku kõigi võlgade katteks. Kuigi seadus loeb maksujöuetuse ajendiks lihtsalt seda fakti, kui pärijad ei võta pärandit vastu ning loobuvad sellest, ometigi ei võiks seda lugeda küllaldaseks, et konkurssi avada. Kohus enne konkursi avamist peab veenduma, et päranditombu varast ei jatku kõikide kreditoride rahuldamiseks 17).

Kui pärijad on palunud endid kinnitada pärimisöigustesse, siis tuleb maksujöuetuks tunnustada mitte enam surnud isik, vaid pärijad. Kuid kui konkurss on juba avatud, siis ei saa pärijad paluda endid kinnitada pärimisöigustesse, sest pole selge, kas kadunu varst jääb midagi järele pärast kreditoride rahuldamist 18). Pärast konkurssmenetluse lõppemist võivad esineda pärijad ning paluda endid kin-

16) Code de Commerce § 437

17) Võrdle Tjutrjumov-op.cit.lhk.43

18) Senati otsus nr.52-1877a.

nitada pärimisõigustesse sellele varale, mis on järgi
jäänud kreditoride rahuldamisest.

d) VÄLISMAALASTE MAKSUJÕUETUS.

Kehtiva seaduse järgi võivad välismaalased pidada
Eestis ettevõtteid nii kaubanduse kui ka tööduse
alal. Ainult välismaa juriidiliste isikute teotsemine
on meil piiratud. Viimased ei saa meil muidu teotseda
kui vaid majandusministri eriloal 19). Tsiviilkohtup.
sead. lubab otsusi täita ka välismaalaste vastu. Seega
on võimalik avada konkurssi ka välismaalaste suhtes,
kuna konkurss oma loomult on täitemenetlus 20). Sel-
lel avaatekohal asub suurem seadusandlus. On ju pa-
ratamatu tunnustada maksujõuetuks ka välismaalasi
ja välismaaseltsinguid, kellel on õigus teotseda tei-
ses riigis. Kui neil on lubatud teotseda samadel
alustel ning korras nagu omamaalastel, siis peab neid
tunnustana ka maksujõuetuks samadel alustel ja korras
Meil kehtiv õiguskord lubab välismaalasi ja välis-

19. Prof. Piip- op cit. lhk. 48. R.T. nr. 88/89-1921a.

20. " Tjutrjumov-op. cit. lhk. 43

maaseltsinguid tunnustada maksujõuetuks üldalustel omamaa kodanikkudega. Mingisuguseid erandeid ei tee kehtiv seadus välismaalaste ega välismaa seltsingute suhtes.

e) JURIIDILISTE ISIKUTE MAKSUJÕUETUS.

Õigussubjektina võivad esineda nii füüsilised kui ka juriidilised isikud. Juriidilised isikud evivad iseseisvat vara, mis on lahus nende isikute varast, kes juriidilise isiku moodustavad. Seepärast on mõeldav, et maksujõuetuks võib tunnustada ka juriidilist isikut.

Kaubanduslikul alal esineb täisseltsinguid, kus seltsinglased vastutavad terve oma varaga seltsingu võlgade eest. Siin võib tekkida küsimus, kas seljuhul, kui täisseltsing tunnustatakse maksujõuetuks, tulevad ka seltsinglased tunnustada maksujõuetuks. Vene Senat mainitud küsimust lahendades asus alul seisukohale, et juhul, kui täisseltsing tunnustatakse maksujõuetuks, tulevad ka kohe seltsinglased ise tunnustada maksujõuetuks. Hiljem aga muutis ta oma seisukohta ning tunnustas, et täisseltsingut maksujõuetuks tunnustades, ei tule seltsinglasi tunnustada maksujõuetuks. Tuleb vahet teha seltsingu ja seltsinglaste vara vahel. Kui täisseltsing tunnustatakse maksujõuetuks,

siis ei tule koos sellega maksujõuetuks tunnustada seltsinglasi. Täisseltsingut maksujõuetuks tunnustades ei muutu selle toimele veel maksujõuetuks seltsinglased 21). Täisseltsinglasi võib küll tunnustada maksujõuetuks, kuid üksnes siis, kui täisseltsingu on likvideeritud ja varast ei jatku kõikide kreditoride rahuldamiseks ning seltsinglased pole võlgu iseka vabatahtlikult õiendanud 22).

Mainitud põhimõtet tuleks rakendada kõikide seltsingute suhtes. Nii usaldus kui ka usaldusaktiaseltse jne. tuleb tunnustada maksujõuetuks üldalustel. Seltsinglasi, kes vastutavad seltsingu ees kogu oma varaga vaid üksnes siis, kui seltsingu varast ei jatku kõikide võlgade rahuldamiseks.

Si sadamalinnas või kui tal oli kohustusi sealsete kaupmeeste vastu ning kui konkursimenetlus viibib kas selle tõttu, konkursivalitsuse liikmed ei ilmu kohale või muudel asioludel, võib võlausaldajate enamus nõuda konkurssvalitsuse üleviimist sinna, kus maksujõuetu oli tegev äri alal. Mainitud taotlusega saavad esineda 2/3 pretensioonide kogusummast. Üleviimise korral võidakse valida uus konkurss-

valitsus mitte arvestades endisega! Kaub.kp.sd. § 451.

21. Prof Piip- op.cit. lhk. 119, 120

22. " Tjutrjumov- op. cit. lhk. 46

Asja üleviimistõttu tuleb esitada sellele ringkonnakohtule, kuhu soovitakse konkursi üle viia.

II o s a

§ 6 K O N K U R S S M E N E T L U S:

a) Kohtualluvus.

Kõik maksujöuetusajad alluvad ringkonnakohtule maksujöuetu elukoha järgi. Maksujöuetusaju võib alata ka selles ringkonnas, kus võlglane viibib ajutiselt. Kuid säärasel juhul on õigus nii võlglasel endal kui ka igal kreditoril paluda, et asitöimetus viiakse üle sellesse kohtusse, kus võlglasel on alaline elukoht (Ts.kp.sd.§ 206, 1808). Kui maksuvöimetu võlgnik oli tegev ärialal mõne börsi juures või sadamalinnas või kui tal oli kohustusi sealsete kaupmeeste vastu ning kui konkursimenetlus viibib kas selle tõttu, konkursivalitsuse liikmed ei ilmu kohale või muudel asioludel, võib võlausaldajate enamus nõuda konkurssvalitsuse üleviimist sinna, kus maksujöuetu oli tegev äri alal. Mainitud taotlusega saavad esineda 2/3 pretensioonide kogusummast. Üleviimise korral võidakse valida uus konkurssvalitsus mitte arvestades endisega (Kaup.kp.sd.§ 451, Ts.kp.sd.§ 1400)

Asja üleviimistaotlus tuleb esitada sellele ringkonnakohtule, kuhu soovitakse konkurssi üle viia.

Taotluses peab üksikasjaliselt põhistatama, miks soovitakse konkurssi üle viia. Tõendina peab juurde lisatama kohaliku börsikomitee või linnavalitsuse tunnistus, kust peab nähtuma, et võlgnik oli tõesti tegev selles linnas või börsi juures äri alal ja et tal on kohustusi sealsete kaupmeeste vastu. Peale selle peab taotlusele lisandama andmed võlausaldaja nime, võlasuuruse ja võladokumendi kohta, kes üleviimist taotlevad.

Kohus, kus konkurss avatud, saanud vastava taotluse, kontrollib andmeid ning esitab selle Riigikohtule, kes otsustab lõplikult üleviimisküsimuse (K.K.S. § 458). Kulud, mis üleviimisega on seotud, kannavad need kreditorid, kes üleviimist palusid (K.K.S. § 454). Konkurssi aga ei saa üle viia ühest sadamalinnast teisse, pealinnast sadamalinnast ja ümberpöörduvalt (K.K.S. § 455).

b) eeldused

Kaub.Kp.sd. § 386 alusel võidakse maksujöuetuks tunnustada ning konkurssi avada ettevõtte üle, kes on lunastanud mingisuguse äritunnistuse, kui ilmestub ta maksuvõimetus, s.t. kui tal pole mitte üksnes vaba raha võlgade korraldamiseks, vaid ka kogugarast ei jätaku kõikide võlgade katteks. Võlad peavad ületama vähemalt 1500 krooni. Alla mainitud summat ei saa kedagi

maksujõuetuks tunnustada ega konkurssi avada.

Kaubandusliku maksujõuetuse eelduseks on ühelt poolt võlgade olelus, mis tingitud äritegevusest, teiselt poolt aga ülevõlastumine 23). Äritegevuse all ei tule mõelda mitte üksnes kaubandamist, vaid kõike seda, mida kehtiv kaubanduskord loeb äritegevuseks, nagu: tööstus, kinod, teatrid, haiglad, kõrtsid jne.

Ülevõlastumus võib ilmnedä: 1) kas võlglaste enda avalduses kohtu ees, pärijate loobumises pärandist, kui pärand on üle võlastatud, 3) võlglaste põgenemises, 4) kui objektiivsetel andmetel on selgunud, et võlglaste vara passiiv ületab aktiva, kui võlgade rahuldamiseks jääb sundmüügil osa võlgu katmata, või kui kreditorid teatavad kohtule, et võlglaste varast ei jatku nende rahuldamiseks (Kaub.Kp.sd. §§ 405, 406).

Võlglaste põgenemine pole igakord põhjuseks, et avada konkurssi. Kui võlglaste põgeneb enne võlatähtpäeva ega jäta kedagi, kes võlgu korraldab, võib see osutada konkursi avamise ajendiks. Muidu mitte. Põgeneb aga võlglaste siis, kui maksutähtpäevad on juba saabunud, võidakse ta kohe tunnustada maksujõuetuks

23. Prof. Piip-op.cit.lhk.73

ning avada konkurss.

Nii teorias kui ka seadusandlustes on lahkumisevaid seisukohti selles küsimuses, kas ühe kreditori olelusel võib tunnustada isikut maksujõuetuks ning avada konkurssi või ei.

Prof. Sersenevits leiab, et konkursi avamise üks eeldusi on mitme kreditori olelus. Ta leiab, et konkurssmenetluse sihiks on võlglaste vara jaotamine kreditoride vahel. Ühe kreditori puhul ei saa olla ju võlglaste vara jaotamist. Seega puuduks konkursil sisu, kui esineb vaid üks kreditor (Kurs torgovogo prava 1903 a. väljaanne lhk. 113). Seda vaatekohta pooldab ka prof. Tjutrjumov.

Prantsuse teoreetikud kalduvad arvamusele, et konkurssi on võimalik avada ka ühe kreditori olelusel. Ka Prantsuse seadusandlus asub seisukohal, et konkurssi on võimalik avada ka ühe kreditori puhul. Austria konkursiseadus §§ 66 ja Ungari konkursikord § 87 otse mainivad, et ühe kreditori korral ei saa üldse konkurssi avada.

Õigemaks tuleks siiski pidada Prantsuse seaduse seisukohta. Nagu eelpool mainisime, kaasutab endaga konkurss rea teisi effekte päale varajagamise. Kõik need jääksid saabumata, kui konkurssi ei saaks avada. Konkursmenetlus ei taotle mitte üksinda võlglaste vara jaota-

mist kreditoride vahel, vaid siia lisandub rida muid sihte, nagu isiku vahistamine, toimingute tühistamine jne. Kõik need jääksid saabumata, kui konkurssi ei saa avada. Seepärast oleks elupärasem vaadend, et konkurssi võib avada ka sel juhul, kui tegemist on ühe kreditoriga.

Meilkehtiva vaate järgi ei saa konkurssi avada, kui tegemist on vaid ühe kreditoriga. Küll võib aga üks kreditor alati esineda kohtus taotlusega maksujöuetuse algatamiseks. Ei ole nõuetav, et vasta-va taotlusega peaks esinema vähemalt kaks või enam kreditore.

c) erikord

Krediitasutiste ja raudteeseltsingute maksujöuetuse puhul kehtib erikord. Raudteeseltsingut võib tunnustada maksujöuetuks, kui ta kolme kuu kestel pole öiendanud seaduslikke makse või võlanõudeid. Siin ei nõute isegi võlasumma suurust, samuti mitte ka ülevõlastumust. Konkursi avamiseks on küllaldane mitte- maksmise fakt 24).

24. Prof Piip- op.cit.lhk.74

Krediitasutusi võib tunnustada maksujöuetuks üldistel alustel, mis on ette nähtud konkurssprotsessis maksujöuetuse kohta kaubanduslikul alal. Pääle selle võidakse maksujöuetustaotlusega esineda siis: 1) kui ta lõpetab maksmised või 2) kui krediitasutis ei pesuuda rahuldada kõiki maksunöudeid, mis talle esitatakse ühel tööpäeval.

Kui ilmnevad sarnased asiolud, mis annavad võimaluse krediitasutist tunnustada maksujöuetuks, siis tuleb lõpetada maksmised kõigile. Samuti ka sel juhul, kui ta ei suuda rahuldada mõnda kreditori (Krediitasutiste seaduse § 138).

Maksujöuetustaotlusega võivad esineda kõik need, keda mainib konkurssprotsess. Pääle selle aga veel majandusminister ja likvideerimiskomisjon. Kokus võib krediitasutise maksujöuetusküsimuse arutamisel enne määruse kuulutamist maksujöuetuse kohta rakendada kõiki vahendeid vara kaitseks. Nii võib kohus arestida summad, mis kolmandate isikute käes, asetada keelumärkused kinnisvaradele, arestida vallasvara jne.

Krediitasutiste maksujöuetuse korral kohus ei määra vannutatud hooldajajat. Kohus teatab maksujöuetusest majandusministrile, kes määrab kolm likvidaatorit. Nendest moodustatakse likvideerimisvalitsus.

ta on põgenenud. Muidugi mitte.

Kui likvideerimisvalitsus leiab nende isikute tegevuses, kes juhtisid krediitasutist, on süütunnuseid, siis teatab sellest prokurörile, palude neid vastutusele võtta.

Likvideerimisvalitsus teotseb üldiselt nende normide alusel, mis konkurssprotsessis on ette nähtud konkurssvalitsusele. Elkõige aga peab likvideerimisvalitsus arvestama nende normidega, mis leiduvad Krediitasutiste seaduses.

kirjutada ja ära hinnata. Ühtlasi võtab võlglaselt allkirja, et ta kohtu loata ei lahkuks linnast. Koh-

§ 7 MAKSUJÕUETUKS KUULUTAMINE JA KONKURSI ning esitab materjalid AVAMINE. Pärast seda määratakse asi kuulamisele, kuhu kutsutakse uuesti

ka võlg. Isikut võib maksujõuetuks kuulutada ning konkurssi avada kas võlglaste and, ta pärijate, avaliku võimu või võlausaldajate avaldusel, et isik ei suuda oma kohustusi täita. Avaldis tuleb esitada sellele ringkonnakohtule, mille piires elab võlglane või asub ettevõtte.

Kohus, saanud pädevalt isikult ajendi võlglaste maksujõuetuks tunnustamiseks, kutsub võlglaste kohtu ette seletust andma oma varalise seisundi kohta. Võlglaste väljakutse võib ära jääda üksnes sel juhul, kui muid tasumisviise, mis oleksid vastuvõetavad kreditoritele

ta on põgenenud. Muidugi mitte.

Asi määratakse ringkonnakohtus võimalikult kiiresti kuulamisele, kuhu kutsutakse välja võlglane. Kui võlglaste seletustes ja asioludest ilmneb, et tegemist pole ülevõlastamisega, jätab kohus rahuldamata maksujõuetustaotluse. On aga asiolud niivõrd segased, et nendest ei saa järeldada ei maksujõuetust ega ka vastupidist, siis jätab kohus maksujõuetuks tunnustamise küsimuse esialgu lahtiseks ning teeb ühele kohtuliikmele ülesandeks kohapääl võlglaste vara ülesse kirjutada ja ära hinnata. Ühtlasi võtab võlglaselt allkirja, et ta kohtu loata ei lahkuks linnast. Kohutuliige kirjutab kohapääl ülesse võlglaste vara ning esitab materjali ringkonnakohtule. Pärast seda määratakse asi kuulamisele, kuhu kutsutakse uuesti ka võlgnik. Samuti teatatakse kohtukutsega ka kreditoridele.

Kohus kuulutab isiku maksujõuetuks, kui 1) kui materjalist, mis kogutud vara ülessekirjutamisel, selgub, et varast ei jätke kõikide võlgade katteks, 2) kui asioludest ning asjaosaliste seletustest selgub, et võlglane ei suuda oma kohustusi katta, 3) kui isik ise avaldas kohtule, et ta on jäänud maksujõuetuks või 4) kui kohtule esitatud rahasummast ei jätke võlgade katteks ning võlglane ei suuda pakkuda muid tasumisviise, mis oleksid vastuvõetavad kreditoridele

Maksujõuetuks tunnustamisest kuulutab kohus Riigi Teatajas ja ühes eraajalehes. Ühtlasi teatab ta ringkonnakohtu prokurörile, kes selgitab maksujõuetuse põhjusi. Kaubanduslikul alal maksujõuetuks tunnustatuid tavaliselt vahistatakse, kuid see ei laiu nende suhtes, keda tunnustatakse maksujõuetuks mittekaubanduslikul alal.

§. 8 MAKSUJÕUETUKS KUULUTAMISE MÄÄRUS.

Kui kohus veendub, et võlglaste varaline seisund on selline, et ta ei suuda oma kohustusi katta, siis tunnustab ta määrusega isiku maksujõuetuks. Määrus kuulutatakse Riigi Teatajas ja ühes loetavamas ajalehes, millega keelatakse maksujõuetu võlglaste varamüük ja pantimine kõikides kohtades. Ühtlasi kutsutakse ülesse maksujõuetu kreditore oma õigusi kohtule ülesse andma nelja kuu kestel arvates kuulutuse ilmumisest Riigi Teatajas. Sama aja kestel peavad oma õigused kohtule ülesse andma isikud, kes taotleavad asjade välis- tamist konkursitombust. Kõik kõrvalised isikud kohustuvad sama tähtaja kestel teatama konkursivalitsusele maksujõuetu asjadest, mis on nende juures hoiul, komisjoni pääl jne. Sellele mittetäitmisel lasub neil vastutus kõikide kulude ja kahjude eest, mis tekkivad mitte-

teatamise toimele. Mainitud säte pole maksev nende isikute suhtes, kes vakkavad asja säärase õiguse alusel, mis on mis on sisse kantud kinnistusraamatusse (Ts.kp.sd. § 1899 p.17).

Kui maksujõuetuks tunnustatud võlgnik omab kinnisvara, siis teatab kohus pärast maksujõuetuks tunnu tamist ning konkursi avamist vastavale kinnistusjaoskonnale, et kanda sisse keelumärkust võlglaste kinnisvararegistrisse (Ts.kp.sd. § 1899 p.3). Samuti jääb aresti alla võlglaste vallasvara, välja arvatud riided ja muud häd vajalised esemed, mida kasutab maksujõuetu igapäevaseks elamiseks. Maksujõuetu perele antakse vajalik summa konkursimassist elatumiseks. Summa suuruse maaravad võlausaldajad ning kinnitab kohus.

Määrusega, millega isik tunnustatakse maksujõuetuks, määratakse ka vannutatud hooldaja. Hooldajalt võtab kohus vande selle üle, et ta toimetab erapooletult ega talita kellegi huvide vastaselt. Maksujõuetuks tunnustatud võlglastelt võtab kohus samuti allkirja selle üle, et ta oma varast pole midagi varjanud ega varja ka edaspidi.

Määrus, millega isik on tunnustatud maksujõuetuks, kuulutatakse avalikult kohtuistungil. Kaevata võidakse määrusele üldalustel samas korras nagu tavalistelegi kohtumäärustele.

Määruse juriidilise loomuse kohta andis endine Vene senat kõikuvaid seisukohti. Kord luges ta maksujõuetuks kuulutamise määrust õigusjõult võrdseks kohtuotsusele ning lubas esitada sellele ühistel alustel kohtuotsusega apellatsioonikaebeid 1 kuu kestel. Pärast aga muutis oma esialgset seisukohta ning väitis, et see on tavaline määrus, millele on võimalik kaevata 2. nädali kestel erikaebekorras. Mõned seadusandlused, nagu: Prantsuse, Belgia Itaalia jne. lubavad esitada maksujõuetuks kuulutamise määrusele isegi kaja, kui määrus on tehtud maksujõuetu võlglaste osavõtuta. Kehtiva konkurssõiguse järgi pole kunagi võimalik määrusele esitada ei kaja ega ka apellatsiooni nagu eelpool mainitud, vaid üksnes erikaebeid. Erikaebe esitamine kohtukojale ei peatu määruse täitmist, s.t. tal pole suspensivset toimet (Tjutrjumov lhk. 80)

Kuigi seaduses puuduvad otsesed sätted selle kohta, kas maksujõuetusajades saab esineda kassatsiooni, on selle küsimuse lahendanud nii teooria kui ka kohtupraktis jaatavalt 25)

25. Tjutrjumov- op.cit.lhk.79,80

§ 9 MAKSUJÕUETUKS TUNNUSTAMISE TAGAJÄTJED.

Varalised ja isikulised tagajärjed.

Maksujõuetuks kuulutamise kaasutab endaga rea mitmesuguseid juriidilisi järeldusi. Ühed puudutavad võlglaste vara, teised puudutavad maksujõuetut ennast ja ta isiklike õigusi, kolmandad aga korraldavad vahetuid kolmandate isikutega.

1) Varalised tagajärjed.

Konkursi avamisest alates muutub kogu võlglaste vara, asugu see kustahes või koosnegu millesttahes, ühiseks massiks, mida nimetatakse konkursimassiks ehk konkursstombuks. Konkursstombu valitsemine läheb üle vabandatud hooldajale, kelle määrab kohus kas vandeadvokaatide või nende abide hulgast. Võlglane ei saa maksujõuetuks tunnustamise momendist alates teha mingisuguseid korraldusi oma vara suhtes. Ka kreditorid ei saa enam lahutada oma õigusi konkursstombu vastu. Nad peavad oma pretensioonid esitama kohtule sisemaal 4 kuu, välismaal aga 1 aasta kestel. Ainult nendel kreditoridel ei vajata teatada oma õigusi kohtule, kelle nõuded on kindlustatud avaliku hüpoteegiga, käsipandiga või kellele kuulub peetusõigus

Kuulutuse ilmumisest alates loetakse kõigi kohustuste tähtajad sa bunuks:sisemaal 4 kuu ja välismaal ühe aasta jooksul.Protsentide arvamine võlgadelt lõpeb konkursi avamisega.

Kreeditorid võivad teostada omi õigusi ise, kuid nad võivad neid tsedeerida ka teistele.Võlanõude üleandmine endaga mingisuguseid muudatusi kaasa ei too.Need õigused, mis kuulusid enne kreditorile, siirduvad tsessio puhul ka uuele võlakohustuse omandajale.

Konkursstombu juriidilise külje selgitamisel on teadlaste poolt esitatud isesuguseid seisukohti.Ühed peavad konkursstompu juriidiliseks isikuks.Nad väidavad, et see on samasugune juriidiline isik nagu päranditompki(hereditas jacens).Võlglase isik siin mööduandev pole.Seepärast ei saa teda pidada õigussubjektiks.

Teised aga sellevastu leiavad, et tegemist on sihtvaraga.Konkursi avamisega jääb varaomanikuks ja õigussubjektiks ikka võlglane ise.Konkursi sihiks on vaid võlglase vara õiglase jaotamine kreditoride vahel.Viimatimainitud seisukohta pooldab ning arendab prof.Tjutrjumov.Ka prof.Piip peab seda seisukohta õigemaks eelmisest.

2. Isiklised tagajärjed.

Konkursi avamine kaasutab endada maksujöuetu õigustes rea kitsendusi. Need kitsendused puudutavad maksujöuetu õigusi nii avalik- kui ka eraõiguse alal.

Eraõiguslistest kitsendustest tuleks kõigepealt mainida seda, et võlglane kaotab oma vara suhtes nii käsutus kui ka kasutusõiguse konkursi avamisega. Samuti minetab ta protsessuaalvõime konkurssi kuuluvate esemete suhtes. Äri alal maksujöuetu vahistatakse. Kui tegemist on kas ettevaatamatu või kuritahtliku maksujöuetusega, siis ei saa maksujöuetuks tunnustatu avada edaspidi äri. Ettevaatamatu maksujöuetuse korral osutub see võimalikuks vaid kreditoride nõusolekul.

Avalikõiguse piirkonnas piirkonnas kitsenevad samuti isiku õigused konkursi avamisega. Maksujöuetuks tunnustatu minetab õiguse olla riigi ja omavalitsuse teenistuses. Samuti ei saa nad pidada ei advokaadi, hooldaja jne. ameteid. Pääle selle on nendel kitsendatud olla tunnistajateks teatud aktide koostamisel jne.

Kõik need kitsendused kaasuvad momendist, mil kuulutatakse määrus isiku maksujöuetuks tunnustamiseks täitmisele pööratud, siis pole enam võimalik sellest loobuda.

üle. Mõne riigi seadusandluse järgi hääbuvad kitsendused, mida kaasutab maksujöuetus, konkurssmenetluse lõpetamisega. See seisukoht on väljendust leidnud Saksa seaduses. Täised aga ei seo konkurssmenetluse lõppemisega mingisuguste õiguste rehabilitatsiooni. Kehtiv seadus tunnustab viimast seisukohta. Meil vältavad kitsendavad tagajärjed niikaua kuni võlglane pole rahuldanud kõiki kreditore. Mainitud kitsendused pole rakendatavad õnnetujuhulise maksujöuetuse puhul.

3. Tagajärjed kolmandate isikute suhtes.

Tavaliselt puudutab konkurss vaid kreditoride ja maksujöuetu võlglaste vahet. Kuid sageli võib tekkida olukordi, kus konkurss riivab ka kolmandaid. Konkursi puhul astub avalik võim vahele, et õiglaselt korraldada kreditoride ja maksujöuetu vahet. Seepärast võib see mõnikord puudutada ka suhteid kolmandatega.

Konkurssvalitsusel on õigust tunnustada või mitte leppeid ja kohustusi, mis sõlmitud maksujöuetu võlglaste poolt enne konkursi avamist. Säärased õigused on konkurssvalitsisel vaid nende kohustuste suhtes, mida pole veel täitmisele võetud. On aga kohustus täitmisele pööratud, siis pole enam õigust sellest loobuda.

Edasi võib konkurssvalitsus esineda hagiga koh-
tus, et tühistada toiminguid, mis on tehtud in frau-
dem creditorum. See instituut on pärit Rooma õigusest,
kus teda tunti actio Pauliana nime all. Meil leidu-
vad vastavad sätted Vene tsiviilseaduse § 1529 mär-
kustes (Vene sead, kogu X köide I osa 1914 a. välja-
anne).

Vastava hagi korral tühistab kohus toimingud,
mis sõlmitud maksujõuetu võlglaste poolt kolmandatega,
kui see on tehtud in fraudem creditorum ning kui
kolmas isik oli selles teadlik. Edasi võib tühistada
toiminguid, mis sõlmitud kolmandatega viimase 5 aas-
ta kestel, kui need on tasutud. Siinjuures pole olu-
line, kas kolmas oli in mala fidei või ei. On küllalt,
et toiming oleks tasutu ning kahjustaks kreditore
ja tema sõlmimisest pole möödunud üle viie aasta.
Samuti on võimalik tühistada tasutud toiminguid
viimase aasta kestel arvates kreditoridelt hagi
esitamisest või võlglaste maksujõuetuks tunnustami-
sest, välja arvatud kingitused, mis tehtud tavalises
määras, olgugi, et võlglane pole soovinud selliste
toimingutega kahju tekitada.

Kui kolmandaks, kelle suhtes tahetakse toimin-
gut tühistada, on abielupool, ülenejad ja alanejad

in fraudem creditorum ühe aasta keslet arvates konkurssugulased, õed vennad jne., siis presumeeritakse, et nad olid teadlikud, et võlglane oli toimingu sõlmimisel in mala fidei. Olid aga äsjamainitud isikud siiski hääs usus, siis peavad nemad seda tõendama. Niikaua, kuni nad pole tõendanud oma hääd usku, peab kohus presumeerima halba usku.

Vara, mille ülemineku suhtes toiming tühistati, siirdub konkurssmassi, mis reliseeritakse üldalustel. Juhul, kui pole võimalik vara tagasi saada, tuleb tasuda selle väärtus. Halbusklik valdur peab tasuva varaväärtuse koos viljade ja muude lisandustega. Hääusklik valdur aga kohustub tagasi andma vaid selle, kuivõrra ta rikastus toimingu tagajärjel, mis tühistati. Viljadest kohustub hääusklik valdur tagasi andma vaid fruktus extantes.

Kolmandad, kelle suhtes tunnustatakse tühiseks tasuline toiming, on õigustatud saama konkurssmassist häästust vaid niipalju, kuipalju on konkurssmass selle tagajärjel rikastunud. Mainitud vastutus siirdub ka kolmandate pärijaile, kelle suhtes on toiming tühistatud.

Kehtiva õiguskorra alusel võib konkurssvalitsus esitada hagi toimingute tühistamiseks, mis sõlmitud

in fraudemcreditorum ühe aasta keslet arvates konkur-
si avamisest. Samasugune õigus on konkurssvalitsusel
ka nende toimingute suhtes, mis sõlmitud lo päeva
enna konkursi avamist. Konkurssvalitsusel on õigus
esineda taotlusega mainitud toimingute tühistami-
seks. Siinjuures pole vaja esitada tõendeid selle koh-
ta, et maksujõuetu ise või ka kolmas on tehingut sõlmi-
des olnud in mala fidei.

§ 10. KONKURSSMASS

Konkurssmassi all mõtleme kogu võlglaste vara, mil-
le sihiks on maksujõuetuks tunnustamise momendist ala-
tes rahuldada kreditore, kes pretensioonidega on esine-
nud 26). Saksa seaduse järgi loetakse konkurssmassiks
vaid see võlglaste vara, mis tal oli maksujõuetuks tunnus-
tamise momendil 27). Meilkehtiva seaduse järgi moodus-
tab konkurssmassi kogu võlglaste vara, nii olevane kui
ka tulevane. Konkursstomp koosneb: 1) kõik see vara, mis
B.E.S. alusel kuulub võlglaste omandusse, välja arva-

26. Šeršenevits- op.cit. lhk. 455.

27. Vördle Tjutrjumov-op-cit.lhk. 178

itud need esemed, mis sama seaduse alusel ei kuulu konkurssmassi, asjad, mida Ts.kp.sd. alusel ei saa arvestada, nagu: igapäevase tarvitamises olevad riided, köögi- ja sööginõud, pesu, voodid, voodiriided, majasolev toidu- ja kütteainete tagavara ühe kuu eest, perekondlikud dokumendid, välja arvatud väärtpaberid, vormiröivasametnikul, asjad, mis vajalikud võlglaste igapäevaseks tegevuseks kas teenistuse, käsitöö või tööstuse alal mitte üle 500 krooni ja taludes vajalik inventaar (Ts.kp.sd § 973 ja 1842). Edasi kuulub konkursstompu: 1) vara, mis tuleb tagasi võlglastele tühistavate toimingute tagajärjel, ja 2) mis läheb üle võlglastele tasuta maksujöuetusmenetluse kestel. Kõik see kuulub konkurssmassi.

Teiselt poolt aga tuleb konkurssmassist kas välistada või eraldada teatud esemed.

Väljastamisele kuuluvad võõrad asjad, millele pole maksujöuetul omandiõigust. Siia hulka kuuluvad esemed, mis olid antud maksujöuetule hoiuks, komisjonile jne. Edasi tuleb massist välistada vara, mis kuulub maksujöuetu naisele, lastele ja ka teistele isikutele. Konkurssvalitsus peab need asjad ise välistama ilma, et selleks oleks vaja

(B.S.S. § 3381 j.t.), nõuded, mis kaubanduslikele ta-

eritaotlust. Kuid kui konkurssvalitsus seda ei tee, tuleb esitada vastav hagi. Peaks aga osutama, et neid esemeid, mille välistamist konkurssmassist taotletakse, seal pole, siis on taotlejal õigus: 1) nõuda, et talle antakse üle rahasaamise õigus, kui asjade eest pole veel tasutud või on osa tasumata, 2) kui summad tasutud pärast konkursi avamist ning need on läinud konkursimassi, nõuda mainitud summade välistamist ja 3) kui välistamisele kuuluvate esemete eest oli tasutud võlglastele endale enne konkursi avamist, siis nõuda, et talle lubatakse osa võtta konkursist võrdsetel alustel teiste kreditoridega (Ts.kp.sd. § 1899 p.21).

E r a l d a m i s e all mõtleme erilist korra teatud kreditoride rahuldamiseks väljaspool hారి-likku konkursikorda. Neid, n.n. erikreditore, rahuldatakse eelisseisukorras teatud võlglaste varast. Nad ei võistle teiste kreditoridega, vaid nende pretensioonid asuvad väljaspool üldist konkursikorda.

Ts.kp.sd. § 1899 lisa p.22 alusel kuuluvad eraldamisele: 1) pantõigused, mis kantud kinnistusraamatusse, 2) nõuded, mis kindlustatud käsipandiga, 3) nõuded, mille suhtes on tsiviilseaduste alusel pandikspidamise õigus (B.E.S. § 3387) või peetusõigus-jus retentionis (B.E.S. § 3381 j.t.), 4) nõuded, mis kaubanduslike kude ta-

vade alusel on tagatud pantõigusega, nagu: komisjonääride, ekspertide, veoäriomanikkude jne. nõuded nende käte usaldatud kauba kohta, samuti nõuded, mis tingitud laeva või laadungi päästmisest, päästmisel vara hoidmisest-päästetud või säilitatud vara suhtes, 5) nõuded, mis üle läinud võlglasele kui pärijale, päranditombu kreditoride ja ja legataride suhtes.

Nõuded, mis kindlustatud p.1-4 mainitud viisil, kuuluvad rahuldamisele eraldamiskorras vaid siis, kui ese on kreditori valduses. Hüpoteegi kreditori suhtes mainitud nõue kehtiv pole.

Konkurssvalitsusel on õigus paluda kohut, et see määraks tähtaja esemete müügiks, mille suhtes kehtib eraldamisõigus (Ts.kp.sd. § 1899 p.24).

Kuni konkurssmassi jaotamiseni kreditoride vahel kuuluvad konkurssmassist tasumisele järgnevad kohustused: 1) avalikud maksud konkursi kestel samuti avalikud naturaalkoormused (B.E.S. § 1307, 1320, 1321), 2) võlad, mis tekkinud toimingute tagajärjel, mis sõlmitud konkurssvalitsuse poolt, kohustused, mis sõlmitud küll maksujouetu võlglase poolt, kuid konkurssvalitsuse poolt täitmisele võetud, 3) kulud, mis seonduvad konkursiga, 4) tasu vannutatud hooldajale, 5) ülalpidamine võlglasele endale või ta pereliigetele (Ts.

valitsuse allkirja ja pitsatiga.

kp.sd. § 1899 lisa p.25).

Konkurssvalitsus peab vara aktiva kõrval selgitama ka passiva. Passiva haldes mõtleme nõuete hulka, mis suunatud võlglaste varale, et saada rahuldust.

1) nõud Ednine Vene Kaubandusliku kohtupidamise seadus käskis võlgu liigitada kolmeks. Esimesse kuulusid vastuvaidlematud võlad, mis rajanesid kindlatel ning ümberlökkamatutel dokumentidel. Siia hulka kuulusid nõuded protestitud vekslite järgi, tasumata avalikud maksud, õiendamata ostuhind kreposteerimata kinnisvarade korral jne.

Teisse liiki kuulusid nõuded, mis vajasisid veel selgitamist, nagu protestimata vekslid ja teised sellesarnased nõuded.

Kolmanda grupi moodustasid nõuded, mis põhinesid maksvusetuil dokumentidel, nagu aegunud kohustused, võladokumentid, mis ei vasta vorminõudeile jne.

Meil kehtiva konkursikorra järgi pole vaja nõudeid liigitada eelmainitud viisil. Nõuete saabudes tulevad nad sisse kanda nõorraamatusse. Sissekandmisel peab ära märgitama nõudealus, nõudesumma ja kas kreditor nõuab täielist või proportsionaalset rahuldust. Nõuded kantakse raamatusse kronoloogilises järjekorras. Iga sissekanne tuleb kinnitada konkurssvalitsuse allkirja ja pitsatiga.

Asjaosalistel on õigus nõuda, et raamatuid esitatakse neile tutvumiseks.

Nagu eelpool käsitatud, peavad kõik kreditorid omad nõuded ülesse andma. Ülesseandmisest on vabastatud:

1) nõuded, mis suunatud asjade välistamisele (Ts.kp. sd. § 1899 lisa p.20), nõuded, mis taotlevad rahuldust eralduskorras (lisa p.22), nõuded, mis tekkinud konkurssmassist (lisa p.25) ja kõik pretensioonid nende summade suhtes, mis kuuluvad kompensatsiooniks 28).

Pärast aktiiva selgitamist asutakse võlgu sisse nõudma. Sissenõudmisel võidakse kasutada tasendust ehk kompensatsiooni. Kompensatsiooni kasutamisel tuleb käituda üldalustel B.E.S. § 3545-3558 reeglite järgi selle erandiga, et võidakse tasendada ka selliseid nõudeid, mille objektiks pole raha ja ka selliseid, mille tähtaeg või tingimus pole veel saabunud (Ts.kp. sd. § 1899 lisa p.16).

Tasendada pole lubatud ainult neid nõudeid, mis omandatud pärast maksujõuetuks kuulutanist.

Kreditorid kohustuvad omad nõuded kohtule ülesse andma sisemaal 4 kuu ja välismaal ühe aasta

----- sellega, võib ka konkurssmassist

28. Tjutrjumov- lhk.205

ning võlglaste varast jätkub hilinenud nõuete rahuldamiseks.

jooksul. Mõned seadusandlused tunnevad siin palju lähemaid tähtaegu. Saksas kõigub see kolme nädali ja ühe kuu vahel, Itaalias ei või ülesandmistähtaeg olla pikem kui 1 kuu jne. Tegelikult seab esitada üld-
aegumise küsimus, millist mõju avaldab see nõuetele, kui neid ei anta ülesse üldse või hilinetakse. Kas kustutab see üldse võlanõude ning võtab võimaluse kreditoril selle järgi rahuldust saada?
Eelpool mainisin, et konkurssmenetluse sihiks on vaid maksujõuetu vara õiglane jaotamine kreditoride vahel. Seepärast ei võiks konkursi avamisega tekkida ega lõppeda mingisuguseid õigussuhteid võlg-
lase ega kolmandate isikute vahel. Võlanõuete ülesandmisel on vaid see juriidiline efekt, et selle kaudu määratakse kindlaks kreditorid, kelle vahel kuulub jaotamisele võlglaste vara. Seepärast kaasub mitteülesandmisega vaid see pahe, et et hilinenud kreditor ei saa summade jagamisel konkureerida konkureerida nendega, kes omad pretensioonid on esitanud õigeaegselt.

Kreditor, kes oma nõuet pole üldse esitanud või on hilinenud sellega, võib ka konkurssmassist rahuldust saada, kui kõik kreditorid on rahuldatud ning võlglaste varast jätkub hilinenud nõuete rahuldamiseks.

Kõik maksujõuetu kreditorid, kes pole saanud konkurssmassist täit rahuldust, võivad nõuetega esineda ka hiljem, kui võlglasel tekib edaspidi mingisugust vara. Selliseid taotlusi saab esitada üld-aegumise piires.

Nii ei kustu selle toimetel kreditori nõudeõigus, kui ta seda ei anna ülesse õigeaegselt. See võtab talt võimaluse vaid konkureerida konkursstombust saadud raha jagamisel nendega, kes omad pretensioonid on esitanud õigeaegselt.

Vastava Nõuete tunnustamine.

Kui möödub tähtaeg nõuete ülesandmiseks, kutsutakse kokku kreditoride üldkoosolek avaldatud pretensioonide läbi vaatamiseks. Koosolek tuleb kokku kutsuda hiljemalt kahe nädali jooksul arvates ajast, mil lõppes nõuete avaldamise tähtaeg. Koosolekule kohustub ilmuma ka võlglane ise. Ta on kohustatud andma vastused kõikidele küsimustele, mis kreditorid võiks huvitada. Kui jääb mõni kreditor ilmunuta, ei takista see koosolekut.

Kreditoride koosolek vaatab esitatud nõuded läbi ning avaldab oma seisukoha nende tunnustamise

või mittetunnustamise üle. Kõik nõuded loetakse tunnustatuks, kui selle vastu pole vaieldud ei konkurssvalitsus ega keegi kreditoridest. Pole aga kreditoride koosolek nõud mõnda nõuet tunnustama, võidakse asi anda kohtu lahendada. Kohus lahendab vajaduse korral pretensiooni tõelikkuse ja summa, kui taotlus põhineb: 1) seadusjõustunud kohtuotsusel, 2) protestitud vekslil või vekslil, mille tähtaeg pole veel saabunud, 3) avalikkudel aktidel või võladokumentidel ja 4) äriramatutel, mis peetud seaduses ettenähtud viisil.

Vastava hagiga võib esineda nii kreditor kui ka konkurssvalitsus. Hagi esitaja kohustub oma taotlust kohtus tõendama. Kuni asja lõpuliku lahendamiseni kohtus kasutab võladokument kõiki neid õigusi ja eelisõigusi, mis on omased tunnustatud võlanõuetelegi. Hagi esitamine aegub kolme kuu kestel arvates päevast, mis määratud pretensioonide läbi vaatamiseks (Ts. kp. sd. § 1899 lisa p. 31).

Kreditori palvel võidakse talle anda tagasi võladokument pärast seda, kui see on läbi vaadatud ning nimekirja kantud. Tagasiandmise korral tehakse dokumendile märkus tunnustamise või mittetunnustamise üle (§ 1899 lisa p. 33).

Need kreditorid, kelle nõudeid ei tunnusta koosolek, kaotavad hääleõiguse asja edaspidisel otsustamisel, välja arvatud juhud, kui kohtu kaudu toimub õiguste tunnustamine (§ 1899 lisa p.34). Koosoleku poolt koostatud ning alla kirjutatud nimekiri on lõplik. Sellele kaevata ei ole lubatud (lisa p.32)

§ 11. KREEDITORIDE RAHULDAMINE

Konkurssvalitsuse ülesandeks on eelkõige välja selgitada maksujõuetuks tunnustatud võlglaste vara aktiiva ja passiva. Kui aktiiva koosneb varast, siis tuleb see realiseerida. Saadud summad jaotab konkurssvalitsus ära kreditoride vahel ühtlaselt ning õiglaselt. Summa kui ka järjekorra suhtes arvestab nimekirja sissekannetega.

Kuid enne puhta jäägi jaotamist kreditoride vahel, on vaja õiendada veel n.n. eelväljamaksud. Eelväljamaksude hulka kuuluvad: 1) maksud, mis kuuluvad tasumisele konkurssmenetluse kestel, era- ja avalikud reaalkoormused, 2) kohustused, mis tekkinud toimingutest, mis sõlmitud konkurssvalitsuse poolt, samuti

kohustused, mis tekkinud nende toimingute tagajärjel, mille konkurssvalitsus võtnud täitmisele ja rahasummad, mida nõutakse konkurssstombult nende asjade eest, mis kuulusid tagasiandmisele, kuid tombus neid ei leidu, 3) kulud, mis tingitud konkursi avamisest, arendamisest, konkursitombu kindlakstegemisest, vara realiseerimisest, jaotamisest jne., 4) tasud vannutatud hooldajale, konkurssvalitsuse esimehele ja liigetele, 5) ülalpidamiskulud maksujõuetule enesele ja ta pereliigetele.

Peaks aga osutama, et kõikide eelloendatud kulude rahuldamiseks ei jatku konkursimassist, siis rahuldatakse need eeltoodud järjekorras (Ts.kp.sd. § 1899 lisa p.25)

Summa, mis jääb järele pääle eelmainitute kohustuste õiendamist kuulub jagamisele kreditoride vahel. Jagamine võib toimuda kas leppel või seaduse alusel. Leppe korral jagatakse vara kreditoride vahel vastavalt nende omavahelisele leppele. Kui leppel jaotamisest ei tule midagi välja, võetakse ette jaotamine seaduse alusel. Viimasel juhul tuleb liigitada kreditorid kahte gruppi: ühed, mis rahuldatakse tervelt, ja teised, mis kuuluvad rahuldamisele proportsionaalselt.

Kui om möödunud võlanõuete ülesandmise tähtaeg, võib võlgnik teha ettepaneku nendele kreditoridele, kelle pretensioonid kuuluvad rahuldamisele proportsionaalselt, sõlmida vastav kokkulepe, et hoiduda äri täielukust likvideerimisest. Sarnase kokkuleppega võidakse kast maksutähtaegu pikendada või summasid vähendada. Sageli võib osutada selline kokkulepe kasulikunaks kui äri likvideerimine, kuna nii võivad kreditorid saada suurema rahulduse kui äri likvideerimisel. Kokkuleppe teel konkursi lõpetamise moodust tunnevad peaaegu kõikide riikide seadusandlused. Eriti hästi on seda instituuti käsitanud Prantsuse ja Saksa seadused. Neil normeerib kokkulepet Ts.kp.sd. § 1899 lisa p.43 ja järgnevad.

Kokkulepe sõlmitakse kreditoride koosolekul. koosolek on otsusvõimne, kui koos on vähemalt 2/3 proportsionaalselt rahuldamisele kuuluvatest kreditoridest. Kokkulepe on kehtiv vaid siis, kui selle poolt on 2/3 prop. rahuldavatest võlanõuetest. Pärast leppe sõlmimist tuleb see esitada kohtule kinnitamiseks. Kui võlgnik on teotsenud pettusega või kui mõnele kreditorile tehakse leppes soodustusi, ei või kohus sellist lepet kinnitada. Kui aga lepe on kinnitatud ja pärast seda ilmneb, et kokkulepe on sõlmitud tuua kasulikumaks kui konkursi jätkamine ja äri likvideerimine.

kas eksituse, pettuse või surve mõjul, võidakse seda tühistada. Mainitud kokkulepped pole kohuslikud nendele kreditoridele, kelle nõudmised kuuluvad rahuldamisele terves summas.

Kui kokkulepe on sõlmitud ning kohtu poolt kinnitatud, peab võlglane seda täitma täpselt. Ei täida võlgnik kokkulepet võidakse see tühistada ning isik teistkordselt maksujõuetuks tunnustada.

Tekib küsimus, kas teistkordse maksujõuetuse korral saab olla kokkulepet või ei. Seadus selle kohta otsesid sätteid ei sisalda. Kui asuda seisukohale, et teine maksujõuetus ei erine millegi poolest esimesest, siis tuleks tunnustada, et ka teistkordse maksujõuetuse puhul peab olema lubatud kokkulepe. Kuid teiselt poolt räägib kokkuleppe võimaldamisele vastu see asiolu, et teistkorde maksujõuetuse korral poleks kokkuleppel enam mõtet. Antakse ju kokkuleppe võimalus ikka selleks, et selle tagajärjel äri päästa ning kreditoridele luua paremaid eeldusi rahulduse saamiseks. Kui kokkulepe on näidanud, et võlglane ei suuda seda täita või on teotsenud pettuse või surve mõjul, puuduksid need sihid, mille saavutamiseks kokkulepe just sõlmitakse. Milleks siis enam lubada kokkulepet, kui ette on juba teada, et see ei võituu kasulikumat kui konkursi jätkamine ja äri likvideerimine.

Kui kokkulepe ei teostunud ning konkurssi peab jätkama, siis selgitab konkurssvalitsus ühelt poolt pretensioonide suuruse, teiselt poolt aga summa, mis kuulub jagamisele kreditoride vahel. Edasi tuleb selgitada rahuldamise järjekord.

Endine vene seadus käskir kreditore liigitada nelja klassi. Kehtiv seadus tunneb aga liigitamist kahte gruppi. Esimesse kuuluvad sellised võlad, mis tulevad rahuldada tervelt, teisse aga proportsionaalselt rahuldatavad nõuded. Nõudeid, mida pole ülesse antud õigeaegselt, rahuldatakse vaid siis, kui kõik õigeaegselt ülesantud nõuded on rahuldatud ning võlglaste varast jätkub ka nende rahuldamiseks (lisa p. 35).

Täielikult kuuluvad rahuldamisele järgnevad kohustused:

- 1) võlgniku matmiskulud,
- 2) maksujõuetu matuse, haiguse ja ravikulud 1 aasta eest,
- 3) viimase aasta eest enne konkurssi maksmata jäänud võlgniku majateenijate ja tööliste töötasud, maksud, mis tingitud tööliste õnnetusjuhtude ja haiguste vastu kindlustusmäärustest, vabriku ja mäetööstuse tööliste, teenijate ja nende perekondade õnnetusjuhtude määrustel põhinevad nõuded.

Ex lib. mov. Tart.

4) viimase kolme aasta jooksul tasumata jäetud riigi- ja omavalitsusmaksud ja reallkoormused arvates konkursi avamisest (B.E.S. §1306, 1320)

5)kulud, mis tehtud võlgniku varale administraatiivvõimude poolt rahavaterbishoiu ja julgeoleku kaitseks,

6)viimase kolme aasta jooksul enne konkursi avamist õiendamata jäänud erareallkoormused(BES § 143o6,132o),

7)talupoegadest rentnikkude maksujöuetuse korral viimase aasta jooksul enne konkursi avamist rendilepete mittetäitmisest ja rentniku poolt tekitatud kahjust tingitud nõuded(Et seda normi tuleb rakendada vaid talupoegadest rentnikkude suhtes,mitte aga kõikidele rentnikkudele,seepärast peaks tunnustama, et see norm on oma kehtjõu minetanud)

8)Võlgniku kodus majapidamises viimase nelja kuu kestel äratarvitatud toiduainete eest võlguolevad summad;

9)viimase aasta jooksul enne konkursi avamist õiendamata börsimaaklerite tasu,

1o)Liivimaa linnaõiguse järgi võlgniku lesele kuuluv mõrsjaand,kui lesk on täitnud BES § 1821 ettenähtud tingimused,

11)isikute nõuded,kes seisid maksujöuetu võlglaste eestkoste või hoolduse all,võlgniku allealist laste ja kohtades,kus pole kehtiv abikaasade varaühisus,maksujöuetu abikaasa nõuded vara suhtes,mis

oli tema valitsemisel ja mis ei kuulu välistamisele. Kui selles punktis mainitud võlgu ei saa rahuldada tervelt, siis kuuluvad need rahuldamisele proportsionaalselt, arvestades võlasumma suurust,

12) vabriku- ja mäetööstuses tööliste ja teenijate ning nende perekondade õnnetusjuhtude määrustele põhinevad summad (§ 1899 lisa p.36)

Eelloodatud nõuded arvatakse esimesse järku ning rahuldatakse tervelt. Ülejäänud nõudmised aga kuuluvad teisse liiki ning kuuluvad rahuldamisele proportsionaalselt. Koos peavõlaga tulevad õiendada ka protsendid ja muud kulud, mis seotud peavõla sissenõudmisega, välja arvatud:

1) kõik protsendid, mis kasvanud võlanõuetele konkursi algusest peale,

2) kulud, mis on teinud iga üksik võlausaldaja konkursist osavõtu tõttu,

3) trahvid ja viivitused, mida tasutakse vaid summadest, järele jäänud pärast seda, kui on tasutud teise liigi võlad koos seaduslike kude kõrvalnõudmistega (lisa p.38).

Need kreditorid, kes ei saanud täit rahuldust, võivad hiljem pöörata sissenõudmisi võlglase varale, mis tal tekib edaspidi. Selliseid nõudeid võib esitada üldalustel ning tavalise aegumistähtaja kestel.

karistab maksuühustat ex officio.

Vannutatud hooldaja . Järgmine organ konkurssme-
§ 12. KONKURSIORGANID JA NENDE FUNKTSIOONID

andeks on maksujöuetu vara hooldusele võtmine ning selle Konkursssmenetluse tähtsamaks organiks on kohus. Tema tegevuses esineb kõige rohkem normatiiv-
seid akte, mis korraldavad konkurssmenetlust. Kohus kuulutab isiku maksujöuetuks, määrab vannutatud hoolda-
ja varanduse valitsemiseks. Kontrollib vannutatud hooldaja tegevust, kinnitab konkurssvalitsuse aruanded, lahendab küsimusi, mis võivad tekkida konkurssmenet-
luse kestel.

Kohus, saanud vastava taotluse isiku tunnusta-
miseks maksujöuetuks, kaalub materjali läbi ning vastavalt sellele kas tunnustav võlglaste maksujöuetuks või lõpetab asitoimetuse.

Pärast maksujöuetuks kuulutamist kutsub kohus ülesse avaliku kuulutuse kaudu kreditore on nõudmisi kohule ülesse andma. Samuti tuleb kuulutada konkurss-
valitsuse tegevusse astumisest ja muudatustest.

Kõik eelmainitud funltsioonid sooritab meil tsiviilkohus, kuna kaubanduskohtud puuduvad. Maksujöuetus-
asjadest võtab osa ka kriminaalkohus. Nimelt selgitatakse juba prokuratuuri ülesandel pärast maksujöuetuks tun-
nustamist kohe maksjöuetuse iseloomu ja põhjusi. Ju-
hul, kui osutub, et tegemist on kuritahtliku pankrotiga karistab maksujöuetut ex officio.

Vannutatud hooldaja. Järgmine organ konkurssmenetluse ajalises järjekorras on hooldaja. Tema ülesandeks on maksujõuetu vara hooldusele võtmine ning selle valitsemine. Hooldaja selgitab välja vara aktiiva ja passiva ning esitab aruande vastavale ringkonna-kohtule. Hooldaja tegevuse peale võidakse kaevata ringkonnakohtule.

Kui hooldaja on välja selgitanud ühelt poolt kreditorid, teiselt poolt deebitorid ning varaseisu, siis kutsub kokku võlausaldajad. Hooldaja tegevus lõpeb sellega, kui astub tegevusse konkurssvalitsus. Oma tegevuses peab hooldaja näitama erapooletust. Ei tohi teotseda kellegi huves erapoolikult. Enne ametisse määramist võtab kohus hooldajalt vande, milles ta kinnitab olla erapooletu.

Vastavalt ülesande suurusele võidakse määrata ühe konkursstonbu jaoks kas üks või ka kaks hooldajat. On lubatud määrata ühele hooldajale ka kaks konkursstompu hooldada, kui need pole suured ega nõua palju tööd.

Tavaliselt määratakse hooldajateks vandeadvokaate ja nende abisid. Ei või hooldajaks määrata maksujõuetu lähedaid sugulasi ega omakseid.

Kreeditoride üldkoosolek. Konkursssmenetluse tähtsamaid organe on kreditoride üldkoosolek.

Esimese kreditoride koosoleku kutsub kokku vannutatudhooldaja kolme päeva kestel pärast isiku tunnustamist maksujöuetuks. Koosolek kutsutakse kokku selleks, et kirjutada ülesse võlglaste vara ja välja selgitada võlgade üldsuurust.

Maksukohuslaselt võetakse kreditoride juuresolekul allkiri selleks, et ta midagi oma varast pole varjanud. Kui võlglastel puuduvad andmed vara kohta, tuleb seda avaldada. Võlglastele on kohuslik ilmumine koosolekule. Pärast asiolude selgitamist läheb vannutatud hooldaja kohale ning kirjutab ülesse võlglaste vara.

Järgmise kreditoride koosoleku kutsub kokku vannutatud hooldaja selleks, et valida konkurssvalitsust. Koosolekule kutsutakse vaid need kreditorid, kes omad pretensioonid on esitanud kohtule õigeaegselt.

Kreditorid võlasumma enamuse järele validvad konkurssvalitsuse, mis koosneb esimehest ja liikmetest. Esimeheks võib olla ka vannutatud hooldaja. Üldse võidakse konkurssvalitsus moodustada nii kreditoridest kui ka kolmandatest isikutest.

Konkurssvalitsuse poolt esitatud aruande, nimekirja ja võlglaste vara aktive ja passiva üle ja jagamiskava. Teeb sel-

Konkurssvalitsus kutsub kokku kreditoride üldkoosoleku hiljemalt kahe nädali jooksul arvates nõuete ülesseandmise lõpptähtajast. Koosoleks kutsutakse kokku selleks, et vaadata läbi esitatud pretensioonid. Ta on otsustusvõimeline vaatamata kokkutulnud kreditoride arvule.

Koosolekul vaadatakse läbi kõik pretensioonid üksikult ning võetakse seisukoht iga üksiku nõude suhtes. Seisukoht tuleb võtta nii nõude kehtivuse, liigi, summa jne. kohta. Märkmed komisjoni seisukohtade üle kantakse nõorraamatusse. Tunnustatud kreditoride kohta koostatakse nimekiri, mis jääb aluseks summade jaotamisel. Sellestki koosolekust kohustub osa võtma võlglane.

Kui konkurssvalitsus on välja selgitanud vara seisundi, kutsub ta kokku jällegi kreditoride koosoleku lõplikkude korralduste tegemiseks. Sellest koosolekust võtavad osa eestkätt need kreditorid, kelle võlanõuded on tunnustatud, samuti ka need, kelle nõudeid pole küll tunnustatud, kuid, kes on esitanud sellele vastava taotluse kohtule, kuid see on kohtus pooleli.

Kreditoride üldkoosolek vaatab läbi konkurssvalitsuse poolt esitatud aruande, nimekirja võlglaste vara aktiiva ja passiva üle ja jagamiskava. Teeb sel-

les täiendusi ja parandusi häälteenamusega. Ühtlasi määrab kindlaks lõpliku tähtaja vara likvideerimiseks ja nõudmiste rahuldamiseks. Kui konkurssvalitsuse ülesanded on vähenenud, võib kreditoride üldkoosolek panna edaspidise asjaajamise ühe kuraatori peale.

Pärast seda, kui üldkoosoleku lõppkorraldused on täidetud, saadab konkurssvalitsus materjali ringkonna kohtule. Enne kehtiva kriminaalseaduse maksmahakkamist võttis kreditoride üldkoosolek seisukoha ka maksujõuetuse iseloomu kohta, millega pidi kohus aarvestama. Nüüd kuulub selle küsimuse lahendamine kriminaalkohtu pädevusse.

Konkurssvalitsuse valib kreditoride üldkoosolek, mille kutsub kokku vannutatud hooldaja. See koosolek peab toimuma seaduse järgi kohtu ruumes, et anda sellega toimingule rohkem efekti. Valitsusse valitakse tavaliselt kolm liiget: esimees ja kaks liiget. Kuid, kui ülesanded seda nõuavad, võib valida ka rohkem. Konkurssvalitsus võidakse moodustada nii kreditoridest kui ka kõrvalistest isikutest. Tavaliselt valitaksegi konkurssvalitsuse esimeheks vannutatud hooldaja, kes asjaga on kõige paremini tuttav. Seadus loendab ka rea isikuid, keda ei saa valida konkurssvalitsusse. Nimelt ei saa valida valitsusse pääle teiste maksujõuetu lähedaid sugulasi ega omakseid jne.

Kui kahe nädali jooksul pärast esimest üldkoosolekut ei suudeta konkurssvalitsust moodustada, siis moodustab selle kohus ise nende kreditoride hulgast, kes on kohal. Kohus määrab ära nii esimehe kui ka liikmed.

Konkurssvalitsuse liikmed nagu vannutatud hooldajagi peavad teotsema erapooletult. Et seda tagada, seepärast keelabki seadus osta, näiteks, konkurssvalitsuse liikmel nõudeid teistelt kreditoridelt jne.

Oma juriidiliselt loomult on konkurssvalitsus ametasutis, kel on oma nimetus ja pitsat. Otsused, mida teeb konkurssvalitsus on kohtuotsusjõulised. Nendele võidakse edasi kaevata ringkonnakohtule. Konkurssvalitsust tuleks pidada ringkonnakohtu alamastmeks. ~~nendes~~

Asju lahendab ja küsimusi otsustab konkurssvalitsus häälteenamusega. Häälte poolekslengemisel on otsustav esimehe hääl.

Üldiselt tuleb konkurssvalitsus valida iga maksujöuetuse puhul. Kuid kui ilmunuid ja teadaolevaid kreditore on alla kolme, võidakse konkurssvalitsuse ülesanded panna vannutatud hooldajale.

Konkurssvalitsuse ülesandeks on:

- 1) maksujöuetu vara valitsemine,
- 2) maksujöuetu vara aktiva ja passiva lõplik väljaselgitamine

3) maksujõuetu vara uue hindamise toimetamine,

4) üldise aruande ja jagamiskava koostamine.

Üldiselt kuulub konkurssvalitsuse ülesannetesse vara seisundi väljaselgitamine, vara likvideerimine ja saadud summade jagamine.

Konkurssvalitsus teotseb kohtu kontrollil.

Kohtul on õigus nõuda aruandeid ja andmeid tema tegevuse kohta ning soovikorral teostada tegevuse revideerimist.

Et teostada kontrolli, selleks antakse igale konkurssvalitsusele kohtu poolt kaks nõõritatud raamatud. Ühte kantakse sisse sissetulnud ja väljaläinud kirjad, teisse tulud ja kulud. Iga aasta lõpul saadab konkurssvalitsus raamatud kohtule kontrollimiseks. Kui konkurssvalitsus ei ole pooleteise aasta jooksul lõpetanud omi ülesandeid, võib kohus nõuda seletus viivituspõhjuste üle. Ühtlasi võib ära määrata tähtaja, mille kestel peab oma ülesande lõpetama. Juhul, kui kohus leiab konkurssvalitsus e tegevuses väärnähteid, võib neid karistada võttes ära kuni pool tasust. Leidub aga nende tegevuses ilmselt kuritegelikku, siis annab nad kohtu alla.

Üks isik ei saa olla korruga rohkem kui kolme konkurssvalitsuse liige, samuti ei luba kehtiv seadus

määrata kohtunikke konkurssvalitsuse liikmeteks .

Nii vannutatud hooldaja kui ka konkurssvalitus kohustub andma aru oma tegevusest. Vannutatud hooldaja esitab kohtule aruande, millest peab selguma vara seis. Samuti peab nähtuma tehingud, mis konkurssstombule on kahjulikud kui ka kasulikud. tunnustada isikut

Konkurssvalitsus koostab aruande kui ka vara jagamiskava. Need esitatakse kinnitamiseks kreditoride üldkoosolekule. Pärast seda saadetakse nii aruanded kui ka kogu konkurssmeneteluse toimik ringkonnakohtule.

Kaasaegne äritegevus ei piirdu sageli ainult ühe riigiga, vaid ta tegevus ulatab mõnikorda ka kaugele riigipiirest. Tekib küsimus, kuis säärasel korral ettevõtteid tunnustada maksujõuetuks? Üldiselt tuleb isik tunnustada maksujõuetuks ning konkurss avada ikka sellemaa seaduste järgi, kus ta asub. Kuid konkursi avamisega ühes riigis ei laiu veel isiku nendele varadele, mis asuvad teises riigi. Selleks, et konkurssi avada selles riigis, kus asub isiku vara, on vaja eritaotlust. Sarnane olukord tekitab aga raskusi. Et seda vältida, selleks on riigid sõlminud vastavaid kokkuleppeid. Sedaliiki leppeid on sõlmitud rea Euroopa riikide vahel. Ulatuslikumaid on lepe Prantsuse, Itaalia ja Sveitsi vahel.

Meil on sõlmitud küll Läti ja Leeduga vastav lepe, mille järgi võidakse tsiviilkohtu otsusi täita ilma eksekvatuurita, kuid sarnast lepet pole, mis annaks võimaluse isiku tunnustamise puhul maksujõuetuks lugeda teda maksujõuetuks ka nendes riikides, kus asub maksujõuetu vara. Kui soovitakse tunnustada isikut maksujõuetuks ka selles riigis, kus asub ta vara, siis tuleb seda sooritada vastavalt sellemaa seaduste järgi, kus vara asub.